

Notat om oprettelse af en børneombudsmand

Det glæder Børnesagens Fællesråd, at flere af Folketingets partier arbejder aktivt med spørgsmålet om, hvordan børns rettigheder kan blive tilgodeset bedst muligt. Der har blandt andet været forslag fremme om etablering af en børneombudsmand ved siden af Børnerådet og etablering af et særligt kontor for børns rettigheder hos Folketingets Ombudsmand. Folketingets Socialudvalg planlægger også en høring om dette spørgsmål som opfølgning på beslutningsforslag i forrige folketingssamling. Børnesagens Fællesråd deltager gerne i en sådan høring.

Børnesagens Fællesråd tog allerede i 1989 initiativ til at forberede gennemførelsen af et børneombud i Danmark, og har efterfølgende igangsat et udvalgsarbejde i eget regi vedr. etablering af et børneombud. For nylig udsendte Fællesrådet en pressemeddelelse om nedlæggelse af Børnerådet og oprettelse af en børneombudsmand, som tidligere er blevet omdelt i udvalget. Arbejdsgruppen fortsætter sit arbejde i 2006.

Der er rigtig mange børn i Danmark, der har det godt. De har gode forældre, gode lærere og gode venner. Det er trygt at være barn, når man ved, der er nogen, der holder af en og vil kæmpe for en. Barndommen er desværre ikke et trygt sted for alle børn, og det er desværre ikke alle disse børn, der oplever at have nogen, der kæmper for dem. Disse børn skal have et sted, hvor de kan henvende sig, hvis forældre, myndigheder eller andre krænker barnets rettigheder eller lader stå til, mens andre gør det. Det er udmærket med formelle klageregler vedrørende for eksempel anbragte børn, men børn skal have mulighed for at klage over krænkelse af de rettigheder, som er beskrevet i Børnekonventionen.

Børnesagens Fællesråd ønsker kort fortalt en børneombudsmand, der udover at skulle varetage ombudsmandsfunktioner (behandle klager og føre tilsyn), samtidig skal tage sig af de samme opgaver som Børnerådet gør i dag. Børneombudsmanden skal være en vagthund i forhold til myndighederne, som træder til, når forældre eller andre voksne enten ikke magter eller ikke vil gøre det rette. Børnesagens Fællesråd mener endvidere oprettelsen af en børneombudsmand vil have en stor symbolværdi og virke præventivt på myndighedernes daglige praksis.

FN's Børnekomité

Det, der bringer os på banen netop nu, er først og fremmest den kritik, som FN's ekspertkomité (Børnekomitéen) under Børnekonventionen har fremsat i forbindelse med Danmarks to seneste afrapporteringer vedrørende opfyldelsen af konventionen.

Børnekomitéen anbefaler i sin konklusion fra 30. september 2005, at Danmark opretter et uafhængigt organ for overvågning af implementeringen af konventionen, som kan være ombudsmandens kontor, Børnerådet eller et separat organ. Et sådant organ bør ifølge komitéen være udstyret med retten til at behandle individuelle klager, og skal i øvrigt forsynes med de nødvendige menneskelige og økonomiske ressourcer. Børnekomitéen udtrykker bekymring over, at Børnerådets økonomiske ressourcer er blevet reduceret.

Børns eksisterende klagemuligheder

I 2004 afleverede Styrelsen for Social Service og Børnerådet en afdækning af børn og unges klagemuligheder (se REU, B 3 – bilag 2, folketingsåret 2003-2004), som ifølge den daværende socialminister viste, at der generelt var gode klagemuligheder for børn og unge, men at der var behov for at styrke klagemulighederne for børn og unge med særlige behov. Der er da også sket udmærkede forbedringer for disse børn med anbringelsesreformen. Børnesagens Fællesråd mener dog i lighed med FN's Børnekomité, at der fortsat er grundlæggende problemer med børns adgang til at klage, herunder for børn og unge med særlige behov.

Strukturreformen

Når strukturreformen træder i kraft 1.1.2007 vil kommuner i nogle tilfælde både skulle optræde som myndighed for børn og føre tilsyn. Den ekstra instans ved amtet er væk. Børnesagens Fællesråd mener kommunerne er inhabile i disse situationer, også selv om Socialministeriet mener myndigheds- og udførerrolle er adskilt. Der er derfor et endnu mere påtrængende behov for en børneombudsmand efter reformen.

Uvildig og uafhængig

Det er meget væsentligt, at en ombudsmandsfunktion for børn er en synligt uvildig og uafhængig instans på samme måde som Folketingets Ombudsmand er det. En børneombudsmand bør derfor også udpeges af Folketinget og have fastsat sine beføjelser og sit virkeområde direkte ved lov frem for i en bekendtgørelse.

Børnerådets præcise rammer er at finde i en bekendtgørelse modsat Folketingets Ombudsmand, som har sin egen lov. Formanden og de øvrige seks medlemmer af Børnerådet udpeges af ressortministeren – for fire af rådsmedlemmerne modtager ministeren indstilling fra en valgforsamling, som ministeren selv godkender. I den forbindelse har Børnesagens Fællesråd bemærket, at Børnerådet er flyttet til ressortområdet for Ministeriet for familie- og forbrugeranliggender, selv om ansvaret for anbragte og truede børn fortsat ligger i Socialministeriet.

Børnesagens Fællesråd vil heller ikke undlade at bemærke, at der gennem flere år er blevet afsat stadig færre penge i finansloven til Børnerådets virksomhed, hvorimod der til sammenligning er kommet flere midler til Folketingets Ombudsmand.

Eksisterende ombudsmandsfunktioner på børneområdet

Det er Børnesagens Fællesråds opfattelse, at børns rettigheder i Danmark i forhold til Børnekonventionen ikke i tilstrækkelig grad bliver varetaget af hverken Folketingets Ombudsmand eller Børnerådet. Det har vi for anden gang fået at vide af FN's Børnekomité ved Danmarks afrapportering af implementeringen af FN's Konvention om barnets rettigheder (Børnekonventionen). Årsagen er ikke uvilje fra disse institutioners side, men deres givne rammer. Det er Børnesagens Fællesråds opfattelse, at ingen af de to institutioner i deres *nuværende* form er egnede til at håndhæve børns rettigheder efter Børnekonventionen.

Folketingets Ombudsmand kan kun behandle klager over offentlige institutioner eller private, der virker for offentlige institutioner. Det samme gælder inspektioner. Der er ikke særlig fokus på Børnekonventionen og børns klagerettigheder, lige som der så vidt vides ikke er ansat børnesagkyndige medarbejdere.

Børnerådet er som navnet antyder et rådgivende organ frem for noget andet. Rådet har ingen muligheder for at afkræve myndigheder oplysninger, udføre inspektioner eller udtale kritik m.v. på baggrund af konkrete sager. Udpegningsproceduren indebærer, at regeringen beslutter hvem der skal være formand for Børnerådet og dermed være frontfigur for rådet, og reelt også bestemmer, hvem de øvrige seks medlemmer skal være. En regering kan være enig i en formand (og de øvrige udpegede medlemmer), hvor den næste kan være uenig. Det indebærer en risiko for, at der af denne grund bliver skåret i de økonomiske midler til rådet. Samtidig indebærer denne udpegningsprocedure også en risiko for, at Børnerådet bliver mere "tamt" for at tækkes den siddende regering. Ressortministeren har i øvrigt retten til endeligt at afgøre, hvilke organisationer m.v., der kan være repræsenteret i den valgforsamling, der indstiller (ikke vælger) de fire af rådets seks menige medlemmer.

Den præcise model

Den præcise model for en børneombudsmandsinstitution behøver ikke være en næsten tro kopi af loven om Folketingets Ombudsmand blandet sammen med Børnerådet. Det væsentlige for Børnesagens Fællesråd er først og fremmest, at:

- Børneombudet får den legitimitet og gennemslagskraft, som en udpegning / udnævnelse af Folketinget medfører.
- Børneombudet får mulighed for af egen drift at foretage grundige udredninger m.v. af enkeltsager og praksis på børneområdet.
- Alle børn får klageadgang til børneombudsinstitutionen vedrørende deres rettigheder i henhold til Børnekonventionen.
- Børneombudet sikrer, at børn får kendskab til deres rettigheder.
- Børneombudet prioriterer tilgængelighed for børn i hele sit virke.
- Børneombudet bliver synligt med sammenhæng og kontinuitet uafhængig af skiftende regeringer.
- Børneombudet får de nødvendige redskaber – herunder økonomiske – for at kunne holde øje med myndighederne og håndhæve overtrædelser af børns rettigheder.
- Børneombudet udfører en så vigtig rolle i det danske samfund, at dets konstitution og opgaver bliver beskrevet i en lov frem for i en bekendtgørelse.

Børnesagens Fællesråd den 26. oktober 2005